Catechese in de missionaire parochie: Het belang van blijvende vorming

zr. Theresa Anne, O.P. – 14 november 2026

H. Johannes Paulus II, *Catechesi Tradendae*

5: Iedere authentieke catechese [is] christocentrisch… Men moet allereerst met nadruk verklaren dat in het centrum van de catechese een persoon staat: Jezus van Nazareth, "de Eniggeborene van de Vader, vol genade en waarheid" (Jn 1, 14); die geleden heeft en voor ons gestorven is; en die nu, als verrezene altijd met ons leeft. Hij is "de weg, de waarheid en het leven". (Jn 14, 6)

43: Volwassenencatechese is de voornaamste vorm van catechese, daar zij zich juist richt tot personen, die de belangrijkste functies vervullen en geheel en al in staat zijn te leven volgens de christelijke boodschap, en dat nog wel vanuit haar volheid.

Einddoel van de catechese

Marcus 1, 14-15

14 Nadat Johannes gevangengenomen was, ging Jezus naar Galilea, waar Hij Gods goede nieuws verkondigde.
15 Dit was wat Hij zei: 'De tijd is aangebroken, het koninkrijk van God is nabij: kom tot inkeer en geloof dit goede nieuws.' (NBV21)

Johannes 15, 1-11

1 Ik ben de ware wijnstok en mijn Vader is de wijngaardenier. 2 Als een van mijn ranken geen vrucht draagt, snoeit Hij die weg. En als een rank wel vrucht draagt, snoeit Hij die bij, zodat ze gezuiverd wordt en nog rijkelijker vrucht draagt. 3 Jullie zijn al gezuiverd door het woord dat Ik jullie verkondigd heb.
4 Laten we met elkaar verbonden blijven, jullie en Ik, want zoals een rank geen vrucht kan dragen uit eigen kracht, maar alleen als ze verbonden blijft met de wijnstok, zo kunnen ook jullie geen vrucht dragen als je niet met Mij verbonden blijft. 5 Ik ben de wijnstok en jullie zijn de ranken. Alleen wie met Mij verbonden blijft – zoals Ik met hem – draagt rijkelijk vrucht, want los van Mij kunnen jullie niets. 6 Wie niet met Mij verbonden blijft, wordt weggegooid als een wijnrank: ze verdorren, men haalt ze bijeen en gooit ze in het vuur, waar ze verbranden. 7 Als jullie met Mij verbonden blijven en mijn woorden in jullie blijven, vraag dan wat je wilt, en het valt je ten deel. 8 Mijn Vader wordt verheerlijkt wanneer jullie rijkelijk vrucht dragen en jullie je mijn leerlingen betonen. 9 Met de liefde die de Vader Mij heeft toegedragen, heb Ik jullie liefgehad. Blijf in die liefde met Mij verbonden. 10 Als je mijn opdracht ter harte neemt, zul je in liefde met Mij verbonden blijven, zoals Ik de opdracht van mijn Vader ter harte heb genomen en met Hem in liefde verbonden blijf. 11 Dit alles heb Ik jullie gezegd om jullie deelgenoot te maken van mijn eigen vreugde, en zo jullie vreugde volkomen te maken. (Willibrordvertaling 2012)

Taken van de catechese

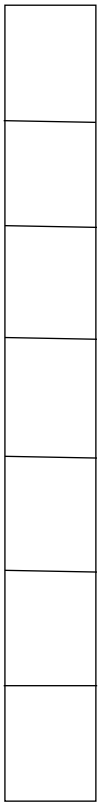

De ecclesiale methode

Model voor de opbouw van een catecheseles in 5 stappen
Ontwikkeld door mgr. Francis Kelly
(*The Mystery We Proclaim: Catechesis for the Third Millennium*, 1999)

1. Voorbereiding
   - Voorbereide omgeving
     - 'Heilig,' vredig, geordend, uitnodigend, gastvrij en verwelkomend
     - Met voorwaarden voor een ontmoeting met God
   - 'Beheerste onthechting' of 'Berekende uitschakeling'
     - Van hectiek naar luisterend
   - Een 'haakje' dat de aandacht trekt
     - Bijvoorbeeld een boeiende vraag of een thematische activiteit

2. Verkondiging (Proclamatie)
   - Aankondiging van de boodschap—het Woord van God
   - Belangrijkste 'stap' van de catechese
   - Kort, beknopt, memorabel
   - Blijf terugkomen op deze kernboodschap tijdens de sessie

3. Uitleg
    - Betekenis van de boodschap uitpakken
    - Vraag de H. Geest om hulp!
        - Vanuit welk invalshoek moet ik dit benaderen?
        - Wat hebben deze specifieke mensen nodig?
        - Hoe kan ik de waarheid op een aansprekende en toegankelijke manier uitdrukken?
    - Vaak de langste stap—maak gebruik van een ruim palet aan communicatietools
        - 3-5 leerpunten
    - Variëteit en actieve betrokkenheid integreren

4. Toepassing
    - "Wat moeten we doen?" (Handelingen 2,37)
        - Als dit waar is, wat betekent het dan voor mijn leven?
    - Verwerking van de inhoud
        - De boodschap toepassen op mijn eigen leven
    - Vaak een persoonlijke respons/antwoord op de boodschap
        - Stilte voor overweging
        - Gedachten opschrijven
        - Voornemens maken
        - Uitwisseling

5. Celebratie (Viering)
    - Gebedsvolle dankbaarheid en lofprijzing aan God
        - Stilte
        - Gebed (spontaan of liturgisch)
        - Gemeenschappelijk
        - Evt. passende muziek/liederen
    - Ga misschien naar een andere plek
        - Idealiter de kerk

Voorbeeld: Geloof

Catechese voor ouders van Communicanten en Vormelingen
(Familiezondag, Geleen, 27e zondag – Jaar C)

1. Voorbereiding
    - Naamkaarten bij ontvangst
    - Slido app woord wolk: Waar denkt u aan met het woord 'geloof'?

2. Verkondiging/Proclamatie
    - God kan grote dingen doen wanneer we in Hem geloven.
        - Lucas 17,6 (uit het evangelie van de 27e zondag, Jaar C): In die tijd zeiden de apostelen tot de Heer: "Geef ons meer geloof." De Heer antwoordde: "Als ge een geloof had als een mosterdzaadje, zoudt ge tot die moerbeiboom zeggen: Maak uw wortels los uit de grond en plant u in de zee, en hij zou u gehoorzamen.

- God neemt ons lijden misschien niet weg, maar Hij staat ons bij, versterkt ons en brengt goede vruchten voort uit het lijden
  - Habakuk 1,2-3 (uit de 1e lezing van de 27e zondag, Jaar C): Hoelang moet ik nog roepen, Heer, terwijl Gij maar niet luistert? Hoelang moet ik de hemel nog geweld aandoen, terwijl Gij maar geen uitkomst brengt? Waarom laat Gij mij onrecht lijden en ziet Gij die ellende maar aan? Waarom moet ik leven te midden van geweld en verdrukking en waarom rijst er twist en moet men lijden onder tweedracht?

3. Uitleg

- Lucas 17, 6: mosterdzaadje en moerbeiboom
  - Laat foto's van mosterdzaadjes zien (piepklein zaadje!) en moerbeiboom

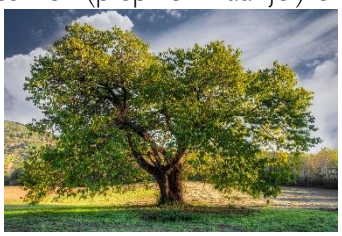

  - Wanneer we echt in God geloven (ook als ons geloof nog klein is) kan God grote dingen doen en in beweging zetten.
- Habukuk 1, 2-3: lijden en ellende
  - Vaak vragen mensen zich af hoe ze in God kunnen geloven als er zo veel ellende is in de wereld
    - Dit is een heel oude, menselijke vraag!!
    - Habakuk is ongeveer 2600 jaar geleden geschreven.
  - Jezus heeft menselijk lijden op zich genomen in plaats van wegenomen.
    - Uit liefde voor ons stierf Hij aan het kruis met onverstelbare pijn. Te midden van al het lijden bleef Hij trouw aan God, zijn hemelse Vader. Op de derde dag is Hij opgestaan uit de dood! Hij is door het lijden en de dood heen gegaan om ons eeuwig leven te kunnen geven.
  - Geloof in God versterkt ons in ons lijden.
    - God kan uit lijden en tegenslag goede vruchten en groei voortbrengen.
  - Maria is een voorbeeld van geloof in het midden van lijden.
    - Zij kon het lijden van Jezus (en van haar zelf) niet wegnemen, maar ze bleef geloven in God.
    - Onder het kruis van Jezus waar ze stond, vertrouwde ze nog op God en zijn liefdevolle plan ook als het ontzettend pijnlijk was en niet helemaal te begrijpen.

4. Toepassing

- Korte getuigenis van zr. Theresa Anne over het thema van geloof/lijden in haar eigen leven (~3 minuten)
- Getuigenis van gast spreker over zijn persoonlijk geloof gevolgd door de gelegenheid voor vraag/antwoord (~15 min.).
  - Richtlijnen voor getuigen: Je kunt je richten op het grote geheel van je geloof in God, of op een specifieke situatie in het dagelijks leven als gelovige waarin je geloof of een ontmoeting met God een verschil heeft gemaakt.
    - 1. Korte schets (niet al te gedetailleerd – dit is qua tijd het kortste deel) van je leven vóór je levend geloof in God (of de situatie waarin je je in het dagelijks leven bevond)
    - 2. De ontmoeting met God (Antwoorden op vragen als: Wat gebeurde er? Hoe 'verscheen' God op dat moment? Waarom besloot je te geloven?)

        - 3. De vrucht (Wat was het resultaat van deze ontmoeting met God? Hoe is je leven veranderd door die ontmoeting of door je geloof in God? Welke invloed heeft het geloof in/de relatie met God op je normale dagelijkse leven?)
    - In kleine groepen opsplitsen (herinnering aan openheid en respect voor elkaar).
    - Groepsgesprek vragen:
        - Van wie hebt u (voor het eerst) over God gehoord?
        - Als u zich voorstelt dat uw kind(eren) volwassen zijn en zelf kinderen hebben, stelt u zich dan voor dat zij het geloof aan hun kinderen doorgeven?
        - De zuster en [naam van gast spreker] hebben over het geloof en hun persoonlijk geloof in God verteld. Noem er één ding op van één van hun verhalen dat u opvalt of interessant vindt.
        - Speelt geloof een rol in uw eigen leven en hoe zo?

5. Viering/Celebratie
    - De H. Mis met de families en de parochie vieren

Voorbeeld: Het laatste oordeel en de verrijzenis van het lichaam

Bijbelstudie met jongvolwassenen

Zoek en lees samen de betreffende verzen uit de Bijbel.

1. Voorbereiding
    - Bekijk Pietro Cavallini's fresco van het laatste oordeel. Wat zie je? Wat merk je?
      (Hier een paar details)

2. Verkondiging/Proclamatie
    - Aan het einde van de tijd zal Jezus alle mensen oordelen.
        - 'Vandaar zal hij komen oordelen, de levenden en de doden' (Credo)
        - Jn 5,29: *Dan zullen ze uit de dood opstaan. De mensen die het goede gedaan hebben, zullen dan het eeuwige leven binnengaan. Maar de mensen die slechte dingen hebben gedaan, zullen worden gestraft.*
    - Ons sterfelijk lichaam wordt verheerlijkt bij de verrijzenis van het lichaam.
        - 'Ik geloof in…de verrijzenis van het lichaam' (Credo)
3. Uitleg
    - Wat is het laatste oordeel?
        - Mattheus 25,31-46 (Het laatste oordeel, scheiding van de schapen en bokken)
        - Wie maakt de beslissing van loon of straf?
        - Door onze daden (=wat we *doen*) en onze liefde (of het tegenovergestelde: de zelfzucht = alleen aan onszelf denken) maken we alvast de keuze of we met God en anderen willen zijn of alleen met onszelf voor eeuwig.

- God spreekt het oordeel uit, maar wij hebben onszelf al veroordeeld door ons antwoord op God (open of gesloten tegenover Hem en Zijn genade) en anderen tijdens ons aardse leven.

- Wat gaat er gebeuren bij het laatste oordeel?
  - Openbaring 20,11-15: En *ik zag een grote witte troon en Hem die op die troon zit. …En ik zag de doden, belangrijke en gewone mensen, klein en groot, voor God staan. En er werden boeken opengedaan. En er werd nog een ander boek opengedaan: het Boek van het Leven. En de doden werden geoordeeld naar wat er in de boeken over hen stond opgeschreven. Alles wat ze hadden gedaan, stond erin. Alle doden kwamen tevoorschijn: uit de zee, uit de dood en uit het dodenrijk. Ze werden allemaal geoordeeld, iedereen naar wat hij had gedaan. En de dood en het dodenrijk werden in de zee van brandende zwavel gegooid. Dat is de tweede dood: de zee van vuur. En als iemands naam niet opgeschreven stond in het Boek van het Leven, werd hij in de zee van vuur gegooid.*
  - Hoe kom je in het 'Boek van het Leven' te staan??
- Maar wat gebeurt er net vóór het laatste oordeel? De verrijzenis van het lichaam!!
  - Denk terug aan wat je al weet over het verrezen lichaam van Jezus. Wat kon hij doen? (Voorbeelden:
    - door een muur lopen–de deuren waren op slot (Jn 20,26)
    - uit het zicht van mensen verdwijnen–Emmaüs (Lc 24,31)
    - eruitzien als iemand anders–tuinman (Jn 20,14-15), vreemdeling op weg naar Emmaüs (Lc 24,16)
    - eten en drinken (Lc 24,42 en Hand 10,41)
    - razendsnel zich verplaatsen–verschenen aan Simon en direct daarna samen met de leerlingen op weg (Lc 24,34-35)
  - Bij de verrijzenis van het lichaam ontvangen wij ook een verheerlijkt/verrezen lichaam!!!
    - Filippenzen 3,21: [Jezus Christus] zal ons sterfelijke lichaam veranderen. Het zal dan hetzelfde worden als zijn hemelse lichaam.
    - Kenmerken van alle verrezenen (goed en slecht)[1]:
      - **identiteit**–hetzelfde lichaam dat we nu hebben gaat verheerlijkt worden (ons eigen lichaam)
      - **onkreukbaarheid**–we kunnen nooit meer sterven, ons lichaam en onze ziel zijn voor altijd verenigd (sterft nooit)
      - **integriteit**–het lichaam zal compleet en heel zijn, zonder gebreken (heel)
      - **perfectie van de toestand**–iedereen zal jeugdige volmaaktheid hebben en niemand zal oud zijn (jong)
    - 1 Kor 15,42 – speciale kenmerken van de zaligen (iedereen in de hemel)[2]
      - **helderheid** (helder en stralend)
      - **onverstoorbaarheid**–kunnen nooit meer pijn, lijden of ziekte ervaren (geen pijn)
      - **behendigheid**–snelheid van het lichaam dat doet wat de ziel wil (razendsnel)
      - **subtiliteit**–'spirituele' lichaam, de kracht die hun ziel heeft om het lichaam te doordringen (geestelijk)

4. Toepassing

- Vergroot het verlangen naar het verrezen lichaam (geef ook ruimte voor stilte)
  - Vraag: Naar welke eigenschap van het verrezen lichaam kijk je het meest uit? Waarom?

5. Celebratie (Viering)

- Gebed om de komst van Jezus
  - evt. het Credo samen belijden

[1] H. Thomas van Aquino, *Sermon Conferences [on the creed]*, Sermon XIV, 2.

[2] H. Thomas van Aquino, *Compendium theologiae I*, c. 168 en *Sermon Conferences [on the creed]*, Sermon XIV, 3.